

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR PREPARATŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1641 PAKEITIMO,
APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 1, 6, 20, 37, 109 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO,
ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 244, 308, 589 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 6, 20, 37, 109 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 244, 308, 589 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Aplinkos apsaugos įstatymo projektas, Kodekso pakeitimo įstatymo projektas) (toliau (kai minimi visi kartu) – Įstatymų projektai) parengti atsižvelgiant į sukaupą praktinę patirtį taikant Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymą, ir siekiant sudaryti sąlygas įgyvendinti pasikeitusius cheminių medžiagų ir mišinių tiekimą rinkai reglamentuojančius ES teisės aktus, ypač sudaryti teisinės prielaidas įgyvendinti 2017 m. kovo 22 d. Komisijos reglamentą (ES) 2017/542, kuriuo pridodant priedą dėl suderintos informacijos, susijusios su neatidėliotinomis priemonėmis ekstremaliose sveikatai situacijose, iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (OL 2017 L 78, p. 1) (toliau – Komisijos reglamentas (ES) 2017/542) ir įgyvendinti 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/852 dėl gyvsidabrio, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1102/2008 (OL 2017 L 137, p. 1) (toliau – Reglamentas (ES) 2017/852) nuostatomis. Aplinkos apsaugos įstatymo ir Kodekso pakeitimo įstatymo projektais siekiama Aplinkos apsaugos įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – Kodeksas) nuostatas suderinti su cheminių medžiagų tvarkymą reglamentuojančiais ES tiesioginio taikymo teisės aktais ir Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu, sustiprinti cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų priežiūros sistemą, Kodekse numatyti atsakomybę fiziniams asmenims už draudžiamų ir ribojamų pavojingų cheminių medžiagų gamybą, tiekimą rinkai ir (arba) naudojimą, ribojimų sąlygų pažeidimą.

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas nustato bendruosius cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymo principus, fizinių ir juridinių asmenų, tiekiančių rinkai ar kitaip tvarkančių chemines medžiagas ir mišinius pareigas ir teises, valstybės institucijų funkcijas cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymo srityje.

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas dėstomas nauja redakcija. Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto pavadinime ir visame tekste žodis „cheminių preparatų“ keičiamas į žodį „cheminių mišinių“, atsižvelgiant į pasikeitusį sąvokų vartojimą Bendrijos teisės aktuose. Šiame projekte sąvoka „cheminis mišinys“ vartojama ta pačia prasme kaip ir „cheminis preparatas“. Atitinkamai keičiamos Aplinkos apsaugos įstatymo 1, 6, 20 ir 109 straipsniuose, Kodekso 244 ir 308 straipsniuose naudojamos sąvokos.

Keičiamos Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo nuostatos, susijusios su informacijos apie cheminius mišinius teikimu dėl neatidėliotinių priemonių ekstremaliose sveikatai situacijose, siekiant sudaryti teisinės sąlygas įgyvendinti Komisijos reglamentą (ES) 2017/542. Įgyvendinant 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančio ir panaikinančio direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr.

1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1) (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008) 45 straipsnį, kompetentingoms institucijoms vykdyti savo pareigas yra reikalinga informacija apie rinkai tiekiamus cheminius mišinius, kurie dėl jų poveikio sveikatai ar fizinio poveikio klasifikuojami kaip pavojingi. Šiuo metu importuotojai ir tolesni naudotojai teikia informaciją pagal atskirų ES valstybių reikalavimus. Suderinus informacijos teikimo tvarką ne tik bus pagerintos neatidėliotinos priemonės ekstremaliose sveikatai situacijose, bet ir taupomi informacijos teikėjų ištekliai, ypač tais atvejais, kai įmonė tiekia cheminius mišinius keliose ES valstybėse narėse.

Keičiamos Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo nuostatos dėl geros laboratorinės praktikos (toliau – GLP) reguliavimo. Siūloma:

1) įgalinti ekonomikos ir inovacijų ministrą kartu su sveikatos apsaugos ir aplinkos ministrais nustatyti geros laboratorinės praktikos principus (Įstatymo projekto 5 straipsnio 3 dalis);

2) nustatyti, kad Geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės ir įvertinimo tvarką tvirtina Nacionalinio akreditacijos biuro direktorius (Įstatymo projekto 6 straipsnio 2 dalyje nurodomas kaip vadovas institucijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgalios vykdyti geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės institucijos funkcijas).

Šis sprendimas priimtas atsižvelgiant į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuostatus ir į tai, kad Nacionalinis akreditacijos biuras yra Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pavaldi institucija ir pagal galiojančius teisės aktus įgaliota vykdyti geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės institucijos funkcijas. Remiantis Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinės sistemos (LINESIS) duomenimis, pagal šiuo metu galiojančią reguliavimo sričių pasiskirstymą Sveikatos apsaugos ministerija yra atsakinga už ES direktyvų, reglamentuojančių GLP (2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/9/EB dėl geros laboratorinės praktikos (GLP) tikrinimo ir patikros) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 8 tomas, p. 65) ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/10/EB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su geros laboratorinės praktikos principų taikymu ir jų taikymo cheminių medžiagų tyrimams patikra, suderinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 8 tomas, p. 82)), perkėlimą į nacionalinę teisę. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 687 „Dėl 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančio ir panaikinančio direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, įgyvendinimo“ (toliau – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 687) 2.3 papunktis įgalioja Sveikatos apsaugos ministeriją rengti nacionalinius teisės aktus, susijusius su cheminių medžiagų fizikinių bei cheminių ir toksikologinių savybių tyrimo metodais ir cheminių medžiagų žmonių sveikatai vertinimu, todėl siūloma Sveikatos apsaugos ministerijai ir toliau dalyvauti GLP reguliavimo procese.

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siekiama reglamentuoti neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimą ir (ar) susigrąžinimą iš rinkos, nes šiuo metu tam nėra teisinių sąlygų. Neregistruotos / neautorizuotos cheminės medžiagos, sumokėjus baudą, ir toliau cirkuliuoja bendroje rinkoje. Įstatymo projektu sudaromos teisinės prielaidos įgyvendinti 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančios Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL 2006 L 396, p. 1) (toliau – Reglamentas (EB) 1907/2006) 5 straipsnio nuostatą

„nėra duomenų – nėra rinkos“ numatant neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigražinimo iš rinkos tvarką.

Teikiamuose Įstatymų projektuose atsižvelgta į Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakymu advokatų kontoros TGS Baltic ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ atlikto Teisinio reguliavimo tinkamumo patikros chemijos srityje ir reguliavimo naštos ūkio subjektams vertinimo rezultatus ir išvadas bei naštos mažinimo pasiūlymus. Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projekte atsižvelgta į šiuos pasiūlymus:

1) Siekiant vieningo ir suderinto reguliavimo, siūloma neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigražinimo iš rinkos tvarką sujungti su draudžiamų ir ribojamų cheminių medžiagų išėmimo iš apyvartos tvarka, šią tvarką nustatant teikiamame Įstatymo projekte.

2) Įstatymo projekte atsisakoma įpareigojimo gamintojams, importuotojams, tolesniems naudotojams arba platintojams, prieš tiekiant rinkai cheminius preparatus, turinčius bent vieną žmonių sveikatai ar aplinkai pavojingą cheminę medžiagą, ir cheminius preparatus, kurie nepriskiriami pavojingiesiems, tačiau gali kelti pavojų, juos ženklinti pagal pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų ženklinimui taikomus reikalavimus, dėl nesuderinamumo su Reglamentu (EB) Nr. 1272/2008.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (Institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Teisės aktų projektus parengė Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos politikos grupės (vadovas Vitalijus Auglys (tel. 8 706 63651), patarėja Donata Pipiraitė-Vališkienė (tel. 8 706 63501)) vyriausioji specialistė Aurelija Bajoraitienė, tel. 8 706 63502.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu cheminių medžiagų tiekimą rinkai ir naudojimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas ir įgyvendinamieji teisės aktai, taip pat tiesioginio taikymo Europos Sąjungos teisės aktai, tokie kaip Reglamentas (EB) 1907/2006 ir Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008.

Kompetentinga institucija yra paskirta ir atitinkamos kitų institucijų funkcijos nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 11 d. nutarime Nr. 687.

Cheminių medžiagų tvarkymo srities teisės aktai nustato reikalavimus saugiam cheminių medžiagų tiekimui rinkai ir naudojimui. Tiekiamos rinkai ir naudojamos cheminės medžiagos turi būti tinkamai (pagal teisės aktų reikalavimus) suklasifikuotos, supakuotos, jų pakuotės paženklintos, turėti saugos duomenų lapus, atitikti nustatytas tiekimo rinkai ir naudojimo draudimų / ribojimų sąlygas, nustatytas Reglamento (EB) 1907/2006 XVII priede, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos ūkio ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministrų įsakymuose (Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 4-117/D3-196 „Dėl Baterijų ir akumuliatorių tiekimo rinkai reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. 4-459 „Dėl Tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo ribojimo elektros ir elektroninėje įrangoje taisyklių patvirtinimo“, apribojimai dėl švino, gyvsidabrio, kadmio ar chromo (VI), esančių eksploatuoti netinkamų transporto priemonių sudėtinėse dalyse, nustatyti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2016 m. lapkričio 29 d. įsakyme Nr. 4-739 „Dėl Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių sudėtinų dalių pateikimo rinkai ir tiekimo rinkai tvarkos aprašo patvirtinimo“), taip pat cheminės medžiagos turi būti nustatyta tvarka užregistruotos ir, jei tai nustato Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006, autorizuotos.

Reglamente (EB) Nr. 1907/2006 nustatyti tvarka ir reikalavimai perduoti kitiems tiekimo grandinės dalyviams, platintojams ar vartotojams informaciją apie chemines medžiagas – atskiras ir cheminių mišinių ar gaminių sudėtyje esančias, ir apie mišinius, kad būtų galima imtis reikalingų priemonių, susijusių su žmonių sveikatos apsauga ir sauga darbo vietoje bei aplinkos apsauga. Pagrindinė saugos informacijos perdavimo priemonė yra Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 31 straipsnio 6 dalyje nustatyto turinio saugos duomenų lapas. Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 31 straipsnio 7 dalyje nustatyta prievolė bet kuriam tiekimo grandinės dalyviui, kuris pagal šio

reglamento 14 arba 37 straipsnį privalo parengti cheminės saugos ataskaitą, į saugos duomenų lapo priedą įtraukti atitinkamus poveikio scenarijus, t. y. parengti išplėstinį saugos duomenų lapą.

GLP principų taikymą atliekant cheminių medžiagų saugos bandymus ir GLP kontrolę reglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. 612/564/411 „Dėl Geros laboratorinės praktikos principų bei Geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės ir įvertinimo tvarkos patvirtinimo“.

Cheminės medžiagos ir mišiniai turi būti apskaitomi, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. D1-360 „Dėl Cheminių medžiagų ir preparatų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Informacija apie chemines medžiagas ir mišinius teikiama Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. D1-462 „Dėl Duomenų ir informacijos apie Lietuvos Respublikoje gaminamas, importuojamas, platinamas, eksportuojamas ir pramoninėje, profesinėje ar kitoje ūkinėje veikloje naudojamas chemines medžiagas ir preparatus, jų savybes, galimą poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai teikimo, rinkimo, kaupimo bei tolesnio paskirstymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. V-1070 „Dėl informacijos apie teikiamus rinkai ir naudojamus cheminius preparatus, kurie laikomi pavojingais dėl jų poveikio žmonių sveikatai ar dėl jų fizinio poveikio, panaudojimo apsinuodijimų prevencijai ir gydymui užtikrinti“ nustatyta tvarka. Duomenys ir informacija internetu teikiami į Aplinkos apsaugos agentūros administruojamą informacinės sistemos „Aplinkos informacijos valdymo integruota kompiuterinė sistema“ (IS AIVIKS) cheminių medžiagų posistemę.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo 14 straipsnio 3 dalimi duomenys ir informacija apie tiekiamus rinkai cheminius augalų apsaugos produktus teikiami Žemės ūkio ministerijai ar jos įgaliotai institucijai Žemės ūkio ministerijos nustatyta tvarka. Duomenys ir informacija apie tiekiamus rinkai ir naudojamus biocidinius produktus ir apie tiekiamus ir naudojamus cheminius mišinius, kurie laikomi pavojingais dėl jų poveikio žmonių sveikatai ar dėl jų fizinio poveikio apsinuodijimų prevencijai ir gydymui užtikrinti, teikiami Sveikatos apsaugos ministerijai ar jos įgaliotai institucijai Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka.

Asmenys, gaminantys, importuojantys ir eksportuojantys, taip pat įvežantys į Lietuvos Respubliką iš Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių ir išvežantys iš Lietuvos Respublikos į Europos Sąjungos valstybes nares ir Europos ekonominei erdvei priklausančias valstybes ozono sluoksnį ardančias medžiagas ar fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, jų turinčius cheminius mišinius, produktus ar įrangą, kuriuose yra ozono sluoksnį ardančių medžiagų ir (ar) fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų arba kurių veikimas nuo jų priklauso, naudojantys, surenkantys ar naikinantys šias medžiagas, taip pat asmenys, atliekantys šių medžiagų recirkuliaciją ar regeneraciją, įgyvendinant 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1005/2009 dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų (OL 2009 L 286, p. 1) ir 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 517/2014 dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 842/2006 (OL 2014 L 150, p. 195) privalo teikti duomenis ir informaciją Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 7 d. įsakymo Nr. D1-12 „Dėl duomenų apie fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir ozono sluoksnį ardančias medžiagas teikimo, surinkimo ir tvarkymo, šių dujų ar medžiagų turinčios įrangos apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatyta tvarka.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktai nenumato neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo iš rinkos, todėl Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 nustatyta tvarka neregistruotos / neautorizuotos medžiagos, įmonei sumokėjus baudą, gali toliau būti tiekimo grandinėje.

Galiojanti Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo redakcija numato,

kad „Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų, jų turinčių gaminių, kurių tiekimas rinkai ir naudojimas draudžiamas arba apribojamas, išėmimo iš apyvartos reikalavimus nustato Sveikatos apsaugos ministerija, suderinusi su Aplinkos, Socialinės apsaugos ir darbo, Ūkio ministerijomis ir Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba“. Cheminių medžiagų išėmimo iš apyvartos reikalavimai nustatyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. spalio 31 d. įsakyme Nr. 529 „Dėl cheminių medžiagų ir preparatų, kurių pavojus žmonių sveikatai ar aplinkai įrodytas moksliniais tyrimais ir patvirtintas tarptautine praktika, kurių naudojimas ir tiekimas į Lietuvos Respublikos rinką yra uždraustas ar apribotas, išėmimo iš apyvartos tvarkos patvirtinimo“. Kadangi pavojingų cheminių medžiagų išėmimo iš apyvartos reikalavimus nustato Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, suderinęs dar su 4 ministrais, reguliavimas įsakymu yra netinkamos formos ir turi būti numatytas įstatyme.

Šiuo metu galiojanti Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo redakcija numato įpareigojimą gamintojams, importuotojams, tolesniems naudotojams arba platintojams, prieš tiekiant rinkai cheminius preparatus, turinčius bent vieną žmonių sveikatai ar aplinkai pavojingą cheminę medžiagą, ir cheminius preparatus, kurie nepriskiriami pavojingiems, tačiau gali kelti pavojų, juos ženklinti pagal pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų ženklinimui taikomus reikalavimus. Šis reikalavimas nesuderinamas su Reglamente (EB) Nr. 1272/2008 nustatytais ženklinimo reikalavimais.

Tais atvejais, kai cheminės medžiagos ir cheminiai mišiniai neturi šeimininko arba kurių savininkas nežinomas, taikomas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimas Nr. 634 „Dėl Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, valstybei perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas reguliuoja visuomeninius santykius aplinkosaugos srityje, nustato pagrindines juridinių ir fizinių asmenų teises ir pareigas užtikrinant sveiką ir švarią aplinką, racionalų gamtos išteklių naudojimą Lietuvos Respublikoje, atsakomybę, ekonomines sankcijas už juridinių asmenų padarytus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus siekiant veiksmingos šių pažeidimų prevencijos ir nuostatas dėl bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo teisenos. Šio įstatymo nuostatos, susijusios su cheminių medžiagų gamybos ir naudojimo reglamentavimu (20 straipsnis), neatitinka dabartinio šios srities teisinio reguliavimo.

Aplinkos apsaugos įstatymo 109 straipsnyje numatyta juridinių asmenų atsakomybė už cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymo reikalavimų pažeidimus, 37 straipsnyje nurodami pareigūnai, vykdantys bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo juridiniams asmenims teiseną.

Kodekso 308 straipsnyje „Cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) tvarkymo reikalavimų pažeidimas“ numatyta atsakomybė už nustatytų reikalavimų pažeidimus „su cheminių medžiagų tvarkymu susijusia veikla užsiimantiems asmenims ir su cheminių medžiagų tvarkymu susijusia veikla užsiimančių juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims“. Tačiau nenumatyta konkreti sankcija asmenims už draudžiamų ar ribojamų cheminių medžiagų, tokių cheminių medžiagų turinčių cheminių mišinių ir gaminių naudojimą, kai asmuo juos naudoja savo asmeninėms namų ūkio reikmėms.

Produktų saugos įstatyme nustatyta juridinių ir fizinių asmenų atsakomybė už nesaugių vartotojams skirtų produktų tiekimą rinkai.

Kodekso 589 straipsnyje išvardinami administracinius nusižengimus tiriantys ir protokolus surašantys pareigūnai (tarp jų – kai tai susiję su 308 straipsnio taikymu).

Šiuo metu cheminių medžiagų ir preparatų tvarkymo valstybinę kontrolę vykdo šios institucijos pagal kompetenciją, atsižvelgdamos į joms teisės aktų nustatytą veiklos sritį: Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – Aplinkos apsaugos departamentas), Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Narkotikų, tabako ir alkoholio

kontrolės departamentas, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos įgaliotos muitinės įstaigos. Tačiau tiekiamų rinkai pavojingų cheminių medžiagų rinkos priežiūra nėra pakankama, kad būtų užtikrintas tinkamas Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 įgyvendinimas, ypač šiame reglamente nustatytų pavojingų cheminių medžiagų tiekimo rinkai ir naudojimo apribojimų sąlygų laikymasis ir atitiktis nustatytiems reikalavimams.

VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“ vykdo tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūrą Lietuvoje, įgyvendinant Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymą. VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“, atlikdama gaminių sudėties laboratorinę analizę, gana dažnai susiduria su juvelyriniais dirbiniais, kurie gali būti nesaugūs ir neatitikti Reglamente (EB) Nr. 1907/2006 nustatytų apribojimų reikalavimų. Įmonės kompetencija šioje srityje neapibrėžta teisės aktais, todėl net ir nustačius tokių gaminių potencialią riziką vartotojų sveikatai, šiuos gaminius patiekusiems į rinką ūkio subjektams taikyti sankcijų ar surašyti privalomuosius nurodymus VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“ negali.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siekiama sudaryti sąlygas įgyvendinti Komisijos reglamentą (ES) 2017/542, įgyvendinti Reglamentą (ES) 2017/852, numatyti Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 nustatyta tvarka neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigražinimo iš rinkos tvarką, siekiant vieningo ir suderinto reguliavimo, ją sujungiant su draudžiamų ir ribojamų cheminių medžiagų išėmimo iš apyvartos tvarka.

Priėmus Aplinkos apsaugos įstatymo projektą ir Kodekso pakeitimo įstatymo projektą bus sustiprinta Reglamente (EB) Nr. 1907/2006 nustatytų pavojingų cheminių medžiagų ribojimų reikalavimų priežiūra, VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“ suteikiant teisę tirti administracinius nusižengimus ir surašyti protokolus asmenims už Kodekso 308 straipsnyje ir Aplinkos apsaugos įstatymo 109 straipsnyje numatytus administracinius nusižengimus (susijusius su pavojingų cheminių medžiagų juvelyrikos dirbiniuose apribojimais) ir vykdyti bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo juridiniams asmenims teiseną.

Kodekso 308 straipsnyje bus numatyta konkreti sankcija asmenims už draudžiamų pavojingųjų cheminių medžiagų – atskirų ir esančių cheminių mišinių sudėtyje ar gaminiuose, cheminių mišinių ir jų turinčių gaminių gamybą, tiekimą rinkai ir (arba) naudojimą bei pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių, jų turinčių gaminių gamybos, tiekimo rinkai ir (arba) naudojimo apribojimų pažeidimą. Sustiprinta pavojingų cheminių medžiagų ribojimų juvelyrikos dirbiniuose reikalavimų priežiūra / kontrolė užtikrins didesnę tokius gaminius naudojančių vartotojų sveikatą. Kodekso 308 straipsnio 1 dalyje bus ištaisyta klaida, dėl kurios didesnė bauda buvo numatyta su cheminių medžiagų tvarkymu susijusia veikla užsiimantiems asmenims nei su cheminių medžiagų tvarkymu susijusia veikla užsiimančių juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims.

Pakeitus Aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio penktosios dalies 9 punktą, 20 straipsnį „Pavojingų cheminių medžiagų gamyba ir naudojimas“, bus užtikrintas teisinio reglamentavimo nuoseklumas ir suderinamumas su Europos Sąjungos teisės aktais, Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu.

Siekiant vieningo ir suderinto reguliavimo bus numatyta atsakomybė už Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 nustatyta tvarka neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigražinimo iš rinkos tvarkos reikalavimų pažeidimą.

Cheminių medžiagų ir mišinių įstatymu sąvoka „cheminiai preparatai“ keičiama į sąvoką „cheminiai mišiniai“, todėl atitinkamai tikslinamos Aplinkos apsaugos įstatymo 1 ir 109 straipsniuose, Kodekso 244 ir 308 straipsniuose naudojamos sąvokos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas dėstomas nauja redakcija. Keičiamos nuostatos, susijusios su informacijos apie cheminius mišinius teikimu dėl neatidėliotinų priemonių ekstremaliose sveikatai situacijose, siekiant sudaryti teises sąlygas įgyvendinti Komisijos reglamentą (ES) Nr. 2017/542. Įgyvendinant Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 45 straipsnį, kompetentingoms institucijoms vykdyti savo pareigas yra reikalinga informacija apie rinkai tiekiamus cheminius mišinius, kurie dėl jų poveikio sveikatai ar fizinio poveikio klasifikuojami kaip pavojingi. Šiuo metu importuotojai ir tolesni naudotojai teikia informaciją pagal atskirų ES valstybių reikalavimus. Suderinus įstaigoms teiktinos informacijos tvarką pagal Komisijos reglamentą (ES) Nr. 2017/542 ir atsižvelgiant į 2018 m. rugsėjo 12 d. Komisijos sprendimo C(2018)5893, kuriuo prašoma sukurti, įsteigti duomenų bazę, kurioje būtų informacija, susijusi su neatidėliotinomis priemonėmis ekstremaliose sveikatai situacijose, teikiama pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 45 straipsnį, nuostatas ne tik bus pagerintos neatidėliotinos priemonės ekstremaliose sveikatai situacijose, bet ir taupomi informacijos teikėjų ištekliai, jei įmonė tiekia cheminius mišinius keliose ES valstybėse narėse, sustiprinama prevencija ir padidinama teigiama įtaka visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugai.

Reglamentuojamas neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimas ir (ar) susigrąžinimas iš rinkos, nes šiuo metu tam nėra teisinių sąlygų. Neregistruotos / neautorizuotos cheminės medžiagos, sumokėjus baudą, ir toliau cirkuliuoja rinkoje, pažeidžiant principą „nėra duomenų, nėra rinkos“ ir daro neprognozuojamą poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai.

Siekiant vieningo ir suderinto reguliavimo, neregistruotų / neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigrąžinimo iš rinkos tvarka apjunginama su draudžiamų ir ribojamų cheminių medžiagų išėmimo iš apyvartos tvarka, šią tvarką nustatant teikiamame Įstatymo projekte.

Nauja Cheminių medžiagų ir mišinių įstatymo redakcija, Aplinkos apsaugos įstatymo projektu ir Kodekso pakeitimo įstatymo projektu užtikrinamas sisteminis teisių santykių reguliavimas, suderintas su cheminių medžiagų valdymą reglamentuojančiais Europos Sąjungos teisės aktais. Nuosekliau užtikrinamas Lietuvos Respublikos įsipareigojimų, įgyvendinant Europos Sąjungos teisės nuostatas cheminių medžiagų valdymo srityje, įgyvendinimas, aiškiau reglamentuojamos duomenų ir informacijos teikimo procedūros.

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Priimtų Įstatymų projektu įgyvendinimui bus naudojami institucijoms skirti asignavimai. Įsigaliojus Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymui, jo priežiūrą ir toliau vykdys institucijų, nurodytų Aiškinamojo rašto 3 punkte, pareigūnai; tarp jų Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai. Šią Aplinkos apsaugos departamento funkciją numatoma vykdyti iš aplinkos ministro valdymo sričiai skirtų asignavimų.

Numatomi visoje ES rinkoje veikiančioms įmonėms suvienodinti informaciniai įpareigojimai sumažins administracinę naštą ES rinkoje veikiančioms įmonėms. Šiuo metu importuotojai ir tolesni naudotojai teikia informaciją apie pavojingus cheminius mišinius pagal atskirų ES valstybių skirtingus reikalavimus. Suderinus įstaigoms teiktiną informaciją ne tik bus pagerintos neatidėliotinos priemonės ekstremaliose sveikatai situacijose, bet ir taupomi informacijos teikėjų ištekliai, jei įmonė tiekia cheminius mišinius keliose ES valstybėse narėse. Tačiau bus padidinta administracinė našta, jei įmonė tiekia cheminius mišinius tik Lietuvos Respublikos rinkai.

Parengta Administracinės naštos ūkio subjektams dėl Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto taikymo apskaičiavimo ataskaita pateikiama atskiru dokumentu.

Konsultacijos su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene vykdomos paskelbus Įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Nenumatoma, kad Įstatymo projektas turės įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Neigiamo poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma. Suderinus informacijos apie cheminius mišinius teikimo tvarką būtų taupomi informacijos teikėjų ištekliai, tais atvejais, kai įmonė veikia keliose ES valstybėse narėse.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamus Įstatymų projektus, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai suderinti su Valstybine lietuvių kalbos komisija ir įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą reikės pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 11 d. nutarimą Nr. 687 „Dėl 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančio ir panaikinančio direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, įgyvendinimą“;

2) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. lapkričio 23 d. įsakymą Nr. 612/564/411 „Dėl Geros laboratorinės praktikos principų ir Geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės ir įvertinimo tvarkos patvirtinimo“;

3) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. spalio 31 d. įsakymą Nr. 529 „Dėl Cheminių medžiagų ir preparatų, kurių pavojus žmonių sveikatai ar aplinkai įrodytas moksliniais tyrimais ir patvirtintas tarptautine praktika, kurių naudojimas ir tiekimas į Lietuvos Respublikos rinką yra uždraustas ar apribotas, išėmimo iš apyvartos tvarkos patvirtinimo“;

4) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. spalio 12 d. įsakymą Nr. D1-462 „Dėl Duomenų ir informacijos apie Lietuvos Respublikoje gaminamas, importuojamas, platinamas, eksportuojamas ir pramoninėje, profesinėje ar kitoje ūkinėje veikloje naudojamas chemines medžiagas ir preparatus, jų savybes, galimą poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai teikimo, rinkimo, kaupimo bei tolesnio paskirstymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

5) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gruodžio 16 d. įsakymą Nr. V-1070 „Dėl informacijos apie teikiamus rinkai ir naudojamus cheminius preparatus, kurie laikomi

pavojingais dėl jų poveikio žmonių sveikatai ar dėl jų fizinio poveikio, panaudojimo apsinuodijimų prevencijai ir gydymui užtikrinti“;

6) Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2018 m. įsakymą Nr. V-1081 „Dėl 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) nuostatų netaikymo gynybos tikslais atvejų“;

7) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. spalio 9 d. įsakymą Nr. D1-602 „Dėl 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 649/2012 dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo ir 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1102/2008 dėl metalinio gyvsidabrio ir tam tikrų gyvsidabrio junginių ir mišinių eksporto uždraudimo bei metalinio gyvsidabrio saugaus saugojimo įgyvendinimo“.

Priėmus Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, reikės parengti ir priimti:

1) Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymą „Dėl Sprendimų netaikyti Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 reikalavimų gynybos tikslais naudojamoms cheminėms medžiagoms – atskiroms ir cheminių mišinių ar gaminių sudėtyje esančioms – priėmimo, pratęsimo ir galiojimo panaikinimo tvarkos“;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą, kuriuo būtų paskiriama institucija, įgaliota vykdyti geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės institucijos funkcijas;

4) Ekonomikos ir inovacijų ministro, sveikatos apsaugos ministro ir aplinkos ministro įsakymą dėl geros laboratorinės praktikos principų patvirtinimo;

5) Nacionalinio akreditacijos biuro direktoriaus įsakymą dėl geros laboratorinės praktikos principų laikymosi kontrolės ir įvertinimo tvarkos patvirtinimo;

6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą dėl 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 649/2012 dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo įgyvendinimo.

Aplinkos apsaugos įstatymo projektui ir Kodekso pakeitimo įstatymo projektui įgyvendinamųjų teisės aktų rengti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų įgyvendinimas papildomų išlaidų iš valstybės biudžeto nepareikalaus. Įsigaliojus Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymui, jo priežiūrą ir toliau vykdys institucijų, nurodytų Aiškinamojo rašto 3 punkte, pareigūnai; tarp jų Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai. Šią Aplinkos apsaugos departamento funkciją numatoma vykdyti iš aplinkos ministro valdymo sričiai skirtų asignavimų..

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

14. Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai: „cheminė medžiaga“, „cheminis mišinys“, „tiekimas rinkai“, „cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymas“, „administracinis nusižengimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikšmingi pagrindimai ir paaiškinimai

Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas nerengiamas, nes Įstatymo projektas dėstomas nauja redakcija.

Aplinkos ministro
Kęstutis Mažeika
2019-10-02

2019-10-02
Administravimo departamento
direktorė
Rėda Skirkevičiūtė